

Պունուն նէ՝ տէրէճէ միլլէթէ մա-
գարրաթը օլտուղունու անլամագ իլին,
պիգտէն էվլէլ պու հալտէ օլտն միլլէթ-
էլէ միւրաճաթ իթմէլիյիգ, եախտ
ճօյէ տիւ շէւնմէլիիգ. պիւրու հանի կիւ-

բուհի քի, տայիմա ճիսմանինն սափը. դընտան . . . մենթաթ արար, իտարե. սինի եւտի թէսարրուք վէ թէսալու. թուենա արողը ճիսմանի կիւրուհին տայիմ քենտիտեն կերու պըրագմայաչա. լըշաճագ, տայիմ սէրպէսթ պըրագմա. եաճագ, չիւնքի իլիմտար վէ սէրպէս. թիլթեթ մէյեալ պիր առեմ սաթ օլմագ վէ պու իսէ օնուեն իշինէ եարամագ:

Պու հալ տիւշիւմէ եւ գուտրէթի օ. լան առեմ օլ գատար սահիհիք կէօ. ըիւնմէյ իտի, եկէր բուհանիլերին կէ. չիւնմէսի չիլթիթ ճիլթեթէն, թիւճճարլըգ. տան, կէմիճիլթեթէն, մատենճիլթեթէն վէ պու կիպի սայիր սանաթ լարտան օլսաի. տի, լաքին գաշ քի պուելար օլմարեպտա. եալընըգ ճէհէննէմ աթէ չիլին շիտտէթի վէ քիւթիւրա գօգուարը գօրգուսու իլէ. եհալիտեն քէնտի իտարէլերի, հաչա, նէ տիյօրոււմ. իսթէտիլթիլի գատար փարա. ալարագ կէչինիլեր, տիսէք քի տայիմա. եհալիմիյ ճէհէննէմ գօրգուսու իլէ փա. րա վիլթէք գատար սաթ սագլանաճագ. իմտի վա՛յ հալինէ օլ միլէթին:

Օլ պէման պիպէ եասագ օլմագ չիւր. հէսիգ պիր շօգ իլմ ու սանաթ լերէ ա. չիւնա օլմագ քի, պու կիւնէ տէկին մէգ. քիւր սէպէպլերէ մէպի մահլոււմ գալ. մըլըգ տըր:

Վէ նաւը քի պու կիւնէ գատար ա. գատ իլմէր իշին պիր մէքթէպէ մալք օ. լամաւորգ . . . պոււտան պէօյլէ տէ օլմա. յաճաղը:

Պու կիւնէ գատար ճէհէննէմտէն գուր. թուլմագ իշին մարապետլեր մէքթէպին. տէն պաշգա գըզար մէքթէպինէ մալք օլմաւորըմը կիպի . . . պոււտան պէօ. լէտէ օլմաւորըմը:

Պոււարտան մատա պիպէ, եանի ճիսմանիյ հիւքմ իտեն կիւրուհտեն պի. րի փարիտաթըմըգ էլիմիգտէն ալսա, օ. նուեն հագգընտա քիմէ թէչիք քի իտէ. ճէսիգ, վէ օլ պիր թագըմ պիքէս ֆա. գըրտա քի, պու կիւնէ գատար եիւգ իւսիլը պըրագըմը, Բաթրիլիսանէ տիվարը ալթընտա աճ սուսուգ, խա. թա հալթիլիտէ սագագտա եաթըպտա. « Ալահտան պուլաճագ, ֆիլանճա լուհ. պան գըզարընտաչըմըն էլի իլէ սանտը. գըմտան հէօճ ճէթիմի չալտըլըպ սէքտէն պին դուրուշ տէյեր արատըր գապթ իթ. տի, պու նէ սէֆիլ իք տիր չէքեօրուգ » տիլերէք, կէչիպ տէօնէլերին եիւրէյինի բարչարարար, օլգէման քիմտէն քիմէ՞ չի. քիւթիլ իտէճէլեր վէ գա՞նըի չօճեալ ձեռքին սէլահիլէթի օլմագ օճեալ ձեռքըրին իշինէ գարըչմայա:

Էլվէթ էփէյի պիր հիւսալ իտի, պու կիւնքի կիւն Բաթրիլի պըր օլտուղու հալ. տէ, սէնէվի շու գատար միլէթէ ֆալ. լա մէսորիթ օլուր տէյուպ հէր հիւքմի

էլինէ ալմագ, վէ իսթէնիլիկի կիպի գուլանըմագ. լաքին էր եա կիճ միլէթ քէնտի հուգուգուենու թասահուպ իտէ. ճէք պիր տար քէրթէսինտէ տուլաճագ իտի, պու խալաի մէնթաթըն մալի քէնտինէ գա՛չա օլտուղուենու, պու խա. յալի մէնթաթա թամալանըպ, եախօս. պիր չօգ էսասըգ վատար վէ իւմիտլերէ ալտանըպ, պիր թագըմ լիպագթըրու. հանի վէ ճիսմանի միլէթերլեր գաթ. լարեն պիր թարաֆա աթըլըպ միլէթ ի. տարէսինի պիր էլէ թէսիլմ իթմէսի քէն. տուլէ գաչա օլտուղուենու սօնրա տա. եաճագ տըր:

Վէ իշթէ պուլնճա ֆէնալըգարտան միլէթի խէլաս իթմէք իշին, պու մէպ. տէյի իտտ իտէն միւհթէրէմ գաթիա. րա պիգիմէ պէրապէր ումուսի միլէթի. միգին թէչէք քիւր պօրճու օլտուղու. նու թանըմալըգ:

Միլէթինի սէվէն
պիր չոպմէագաւան Հալ

Մէճմուսեա ճէվապ օլարագ փարիս. տէն ալտըղըմըգ վէ բապար իրթէսի կիւն. քի նիւսիլէմիգտէ նէչիլինի վատ իթմիշ օլտուղոււմըգ ֆանոսեան էֆէնտինին մէք. թուպուենու պու կիւն նէչիլիտէրիգ:

1867 հոկտ. 13/25 փարիս.

Ագիգ տօսթոււ . . .
Նաւը քի պոււտան էվվէլի մէքթու. պուտա պիլտիրմիշ իտիմ, պուրաեա կէ. տիկիմ կիւնտէն պէրու հէր կիւն կիտիպ. էքսօզիտիօնու. մէյր ու թէմաչա իթմէք. տէ, հալան օլուպ գալմագտա, վէ պիր գաշ. ալ էվվէլ կէլիպտէ տօսանա գատար կէզիպ միւթալալար իտէմէտիկիմ իշին զիեատէ. սիլլէ թէհասիլ իթմէքտիլմ. լաքին, գա. րարը եօգ, պու գատարընը տախի քեաթի. տառ իտէրէք միւթէսէլլի օլմագ վաճիպէ. տէն տըր:

Վիճուտա քէք իյի հալտէ պուլոււտու. ղուուա տախի, տօսթուգ տուլղուլարընըգա. թէվֆիգան թէքէրիւր իտէրիմ. վէ պուտա. թապիի տիր. չէօյլէ քի, օլ գատար աղըր իշլէրտէն գուրթուլուգտան սօնրա, չիմտի հէր կիւն բաճաթ իւզրէ եէմէք, իշէք. կէչ. մէք, վէ սէրպէսթ պիր մէմէքէթտէ էօմիւր կէչիլիմէք ագ օէատէթ տէյիլ տիր:

Ֆագաթ, « կիւլ թիքէսիլ օլմագ » տէր. լէր մէսէլի մէչիւր տուր. պու գէվգ ու սէ. ֆա վէ բաճաթընը արգատընտան, թէքրա. քէն իսթանպօլա տէօնէք, ֆագըլըլը, թէրպիլէսիլիլի, բիսիլի, վէ հէր նէվի նի. գամաղըլը կէօրմէք թէքէրիւր վէ էնտի. չէլէրի հէմիլէ եէթիլմէքտէ տիրլէր:

Պու տէֆաթի մէքթուպուլուգտա Մէճ. մուսըն, ալէհիմտէ եինէ պիր թագըմ հար. ֆէնտալըգար իթմիշ օլմաւոր զիքիլի օ. գուտուգտան պիր տաթ գատար սօնրա, Մէճմուսեա տախի կէօրտիւմ, վէ հագաղը. էտէպօրգէն պիր պանըր օգուտոււմ:

Տօսթոււ, պիլ միլէթէ պէտալթըլը

վէ պէտալթըլըմըգա նիշէ տէլիլեր վաթ իսէտէ, պիրիճիսի Մէճմուա կիպի զագէթա. լարըն պուլոււմաւոր, վէ պիր թագըմ գապագ գաթալըլարընտա, սահիհէն զագէթա տըր կիպի ալըպ օգուտաւոր տըր:

Պոււտա գարագըմտան մէօյլէմէյօրոււմ. հա. չա՛. էօյլէ պիր վատուլիւնու գապուլ իթ. մէմ. հալ պու քի օահիհէն սէօյլէրիմ քի. Մէճմուա զագէթա տէյիլ տիր. չիւնքի (պու. չիւնքինին ճէվապընա տիգգաթ իթմէլիսի. նիլ) եագաղըլարընտա հիշ պիր մէպտէ կէօ. րիւլէմէյ վէ կէօրիւլէմէմիշ տիր. չէօյլէ քի. օն պէչ օն ալթը սէնէտէն պէրու, հէր սէ. նէ, հէր ալ, վէ հէման հէր հաթիւա, վէ հաթիւա ալի նիւսիլէլերի իշինտէ՛ պիր պի. րինէ տապան տապանա գըտտ էֆքեարլար պէնան իյէմիշ տիր, վէ զագէթաճըլըլըն վաղիֆէտի իւթիլըգաւընա, ումուա հիշ պիր ճիլէթլէ խըտմէթ իթմէմիշ տիր. վէ պոււ. տան սօնրա տախի իտէմէլէմէք տիր. զի. րա տարաւոր ալընմըչ, վէ մաեաւոր մէյտա. նա չըգմըչ տըր:

Մէճմուսըն պու տէֆաթի չարգընճա պանընա հիշ ճէվապ վիրմէք ճալիգ տէյիլ իտի. հալ պու քի եագաղըլը պահատան, լու. սաւորչալան « արիսթօգրաթլար (1) » թէհս. տիրի տախի հիսա իյլէտիկիմալէն, աղաճըգ էյր. լէնմէքլիլի միւնասիպ առտ իյլէմիլիմ տիր:

Լաքին, լաթիլիլի պէր թարաֆ իտէլիմ, պու պապտէ զիեատէսիլլէ էսէֆ իյլէսէմտէ ճալիգ տիր, չիւնքի, պէն փարիտէ պիրալ վաղըթ բաճաթ էօմիւր կէչիլիմէք իշին կէլ. միշ իթէն, պու հարհար հէրիֆին թա պու. րաեա գատար արգամտան եէթիլմէսի, վէ պէնի պուրատա տախի ըսրմաեա ճէտարէթ իյլէմէսի, տօղրուսու տիգգաթա շաեան պիր մատտէ տիր:

Տօսթոււ, սէն նէ՞ տէրսին, պէն տէրիմ քի պու հէրիֆ առամ օլմաեաճագ տըր, զի. րա պոււտան տօղրոււնտա պիր ֆէնալըգ վէ պիր պաեաղըլըգ օլմալը տըր, վէ պու. տա էմալըպ պիր շէյ տէյիլ տիր, Պէնիմ պիր նինէճիլիմ վար իտի, պիր կիւն պանա չու մէսէլի նալ իյլէմիշ տիր. չէօյլէ քի. վաղթիլլէ բօչանըն պիրիսինի բաչա իթմիշ. լէր, վէ պագալըմ բօչալըգտան վաղ կէչէր մի տէյիլ թէհիւպէլլէ չըգընըլըլար:

Բօչա բաչանըն պոււտան խապէրի օլմա. երպ, վէ թապիլթիլլէ քէնտի արգուլարընա թապի օլմաղընտան, կիւնլէրտէ պիր կիւն պէչ օն նիլթէր աղալար իլէ կէչէր իթէն, սօգաղըն պիրիսինտէ գօճա պիր օէրէն կէօր. միւշ, վէ անինտէ աթըն տիգկիլինիլի չէքէ. րէք գալվաա պաչըսըն եանընա չաղըլմըչ, վէ, « է՛յ գալվաա պաչը, նէ՞ տէրսին, չու աղաճտան քէ՛ք ալեա գանաղլար օլմա՞գ մը » տէյիլ սօրոււշ, վէ էվվէլ ու ալըր բօ. չալըգտա գալաճաղընը անալթըրմըչ տըր:

Էկէր եանըլմագ իսէմ, պիլիմ պապա

(1) Սագընընըգ մէրգոււման « արիսթօգ. րաթըլըգ » իտտասընտա կէղէն պուտալա. լար. քէնտիլերին սահիհէն արիսթօգրաթ. գանն իթմէսիլլէր, զիրա օնլար իլէ կիււ. րիւքտէքի համալարըն ֆարգը, սաւըլ քի. պիր գաշ տէֆա սէօյլէմիլիգ տիր, անճագ սէթիլլէ բանթալընտա տըր:

Վարդան, նինեմիսի մէջ զիւր մէջէն թափախն թափախն ի թիւք տիր. զիրա, պիզ պու արտըզ վէ թէրպիւնէսիդ հէրիֆի հէր նէ գաւար թէրպիւն ի թիւք իսթէմիւն, վէ հէր նէվի թէրպիւն միւրաճապի ի թիւք իսթէմիւն, իւզէրիւնտ հիւ պիւր ֆարգ կէօրէ-մէմիւնիդ տիր:

Վազաա, պէնիմ ի թիւքապիւն պուտուր, լաքին տօսթիւրտան պիւրիսի պաշպա տիւր-լիւ ինսնմագտա տըր. չէօյլէ քի. պու հէ-րիֆիտէ գաթէն պիւր զիւն պաշպիւնըզ իւլէ-թի վար ի քէն, պուտուր չէնտ մահ մու-գատտէմտաիսի զօլարընա նիւզու իսապէթ ի թիւք, վէ հէրիւնէր եւթիւնէրէք էմրի թէ-տալիսիւնէ չալըմըն, վէ չիֆարէլիւր օլու-ղուն ուլօյլէմիւնէր իսի. հալ պու քի, մէզ-քիւր նիւզու տէնիւն իւլէթ Մէճմուանըն զօլարընա իսապէթ ի թիւքիւն, իլլա պէնի-նէ իսապէթ ի թիւք, վէ չիմտի մէզքիւր պու-տալարընա չապալարընա տուրմագտա իմիւն, ջանն իտէրիւմ քի պուտա ինթիմալին ապիւ-լինտէ տիր. չիւնքի էօյլէ պիւր պահսը եա-ղան առաւմա, էկէր օօն տէրէճէլէրտէ է-տէպիւրիք եօգ իսէ, մուլթագա տիւրանէ-լիք պուլունմալը տըր:

Էկէր պուտա պէօյլէ իսէ, պիւրիւնի թագ-սիրաթ Ս. Յակոբուն թէմարիսանէճիսի Մոլ-սէս ախպարտա տըր քի, էօյլէ պիւր չիւղըն պաշը պօշ սալը վէրմիւն տիր. վէ իքիւնի թագսիրաթ պիւրիւմ Պաղտատար ախպարտա տըր քի, հիւ տէնի իսէ պէնիմ իսաթըմ ի-չիւն, մէրգուսու թուլուպ Վարդան ախ-պարըն եէրիւնէ պաղտատար տըր. ֆագաթ, տանա սահիհիսի իսթէր իսէք, պաշընա գա-պահաթ տօգթօր Պաղտատար տըր. գի-րա, պէնիմ փարիստէր րանաթ կէզէպիւնէք իլլիւմ իսաթըմ իչիւն, հէքիմէ մէրգուսուն էմրի թէտալիսիւնէ հիւմէթ ի թիւք տէն պաշը, պարի փիւրիստէք սարկաւագ տի-րազու իրանէ տախի պիւր տէֆա մէրգու-մուն պաշընը օղուլթուրմամը տըր:

Լաքին, դարարը եօգ, Մէճմուա էսէֆ ի թիւքիւն, պէնտէ հէր հալտէ պիւր էսնաթըզ զայրէթի վար տըր, իիւթիսարընա հիւ-մէթէն քէնտի զայրէթիւն չէքէրիւմ. եանի տիւնէք իսթէրիւմ քի, քէնտիսի իչիւն եա պիւր իիւ թիւքիսանէ պուլուր, վէ միւլթ-տէն չալարըն րարալարտան մէսարիֆիսի չէքէրէք պուրաեա կէթիւրթիւրիւմ, վէ եախօտ ճիւզիլթիւրիւն մանաթընընա կիտէր հայր. . . նա, ազըլ պաշընա կէլսին տէնի պիւր տուա օղուլթուրմուն Էկէր պուտուն իլէ տախի չարէօի միւմքին օլմալ իսէ, ա-վտէթիւմտէ Ռօմաւան կէլէրէք քէնտույէ պիւր միւնիլէի քէմիք բարաւը պուլուր կէթի-րիւրիւմ:

Ինթիմալ տըր Մէճմուա պէնիմ պու նի-յէթիւրիւմ իչիւթիսիւնտէ, թէքէպիւրիւն-տէն նաչի տանա գիւտտէ գուտուրաճագ, վէ հարաւարընը արթըրաճագ տըր, պէն-տէ օլ վաղըթ վէպալը պօյնունա տէլէրէք քէնտի գէվիլիւն պագարըմ. էմմա, Մէճմուա հըրս ու հաթէտիւնտէն չաթլար բաթլար ի-միւն, պէնտէ օնա նիսպէթ պուրաաա, Պու-վար Սէն-Միւնիւն, Լիւքսէնպուրկ օրտալը պաղէսիւնէ հագըր օլան ԻՊՆիւմէրօլու միւ-

քէլէթ իսանտէ սէֆալի իսաթըր իլէ եէ-րիւմ, իչէրիւմ, վէ տօսթիւա իլէ կէօրիւնիւր միւտանապէթ իտէրիւմ, վէ հէր կիւն սաաթ ալաֆրանկա եարըմա պիւրէ վարըր վարմազ ֆայթօնլարա պիւրիսիւմ պիւրիւն էքսըօղիսի-օնա կիտէրիւմ:

Վալա պապա Վարդան վալա, տօղրու-տու պէն սէնի պու գաւար մէլուս վէ պա-եաղը հալտէ կէօրմէք իսթէմէլ իսիւմ. զի-րա, էսկի հալլէրիւնտէն օօնրա, հէր նասըլ իսէ բալարընա գաւար չըզըպտա, չիմտի-տէ գալէմ մէլտանընտա պու մէրթէպէլէր-տէ մէլէլէլէթ տիւնար օլմագ, հէր առա-մըն, վէ իսուտուրիւն սէն ինտէ պիւր մա-թուհուն թէնալիւ իտէպիւնէլի չէյ աէ-լիւ տիր. հալ պու քի, քիմէ նէ տէնիւն, իտագալարթտա սէնտէ տիր. զիւրա, հէր քէ-սէ թէնի եէրտէ, վէ մանաթը տուրթտէ հարաւարըզ վէ հագարէթ ի թիւք տէնիւն:

Մէճմուանըն գալիւնէ պէն միւլթիւն էն ալիւմ վէ թէրպիւնի գըմընըն տախի կէօ-լէրիւնիսիւրիւնէքտէ, էհալիւնիւն րարալարը-նը ալմագտա, վէ իւլ սէնէ էվիլէ փեաղըտ-իսանէլէ պիւրէ կիտէմէլ իքէն, չիմտի Էվրօ-պաեա սէլեանաթա չըզմագտա իմիւն, ջօգ իչիւ, պուտա հագըր վար տըր, վէ պէնիմ տէ իքթիւլարըմ տըր. էվիլէ, պէն միւլթ-թիւն փալարընըն ալմագտա, վէ փարիսիտէ կէզմէքտէլիւմ, հալ պու քի ալարըն փա-րալարընտա պիւրիւր պիւրիւր հիւսալընը վի-մէքտէլիւմ, նասըլ քի հէր ալ իրաա մէսարի-ֆիսի իլան իթիւրմէքտէ, վէ տէֆթիւրիւնիւն հէր սաաթ ալըզ օլմաթընը, վէ իսթէլէնիւն կիլիպ թէֆթիւն իտէպիւնէլիսի իսապէր վի-մէքտէլիւմ. իմտի, Մէճմուա էօյլէ պիւր սու-լի գանն քէօյլէսի կէօթէրէրէք, պանա խըրըլըզ լէքէսի սիւրմէքտէն իսէ, էվիլ-լա պիւր խըրըլըզ իսապէր կէօթէրմէլի տիր, եօխսա ալազըլըզ գապու ի թիւք ի տիր:

Էկէր պիւր առաւմըն խըրըլըզընա պիւր տէլիւ կէօթէրմէքտէլիւն տույի զաննա գա-հիպ օլմագ, վէ օնուտա ալէնէն իլան իթ-մէքիւք ճայիլ իսէ, վէ կիւնա վէ դապա-հաթտա տէնիլ իսէ, պէնտէ Մէճմուա տան իպրէթ ալարազ տէրիւմ քի, Թէրսանէտէ պուլունտուղու զօգըթ, իւղէրիւնէ պիւր չօգ փարա կէլիւրիւնիւնտէն, իչիւթիւմիւն, գօլու-մու, վէ սօնրատան ֆաթիլեանընա լուլթ ու ինալթէն պիւր մըզտար մաալ թալսիս իտիւրիւն իսէտէ, պիւր տանա մէմուրիսիւնտէ իսթիւստամա չայէսթէ կէօրիւմէմիւն տիր. վէ պէնիմ պու սուլի գաննըմ տանա գիւտ-տէ ազլէ եազըն տըր. չիւնքի պէն Փիւրիւ ի-տաթէսիւնէ ֆաթիլեանտէ թարաֆընտան վէ իտան ժողովուն « հակողութիւն » թա-թընտա օլարազ թայեիւն գըլընըն, վէ է-հալիւնիւն հաթիւնէթի սայէսիւնտէ էլտէն կէ-տիկի գաւար պագար, վէ երնէ բաթիւք-իսանէլիւն մալիւմաթը օլուտու հալտէ, քէն-տի իչիւմ իչիւն եօլուլուղա չըզմըլըմ տըր, տիւնէք տիր քի, նէ վարընթիւն վէ նէտէ էհալի թարաֆընտան ալէրիւմտէ հիւ պիւր չիւրիւն էքէրի կէօթէրիւմէմիւն տիր:

Էկէր Մէճմուա պէնիմ պու սուլի գան-նըմա կիւնէլիւն իսէ, պէնտէ տէրիւմ քի

պէն տանա քէնտի միւլթիւն մէմուրիւնէ-թիւմ տէվալ ի թիւք տէնիւն, քէնտիսի պէ-նիւմ իչիւն էօյլէ պիւր էզնանը ալմալի թախ-տիւ իտիւն պանա եազտըլըն հալտէ, պէնիւմ քէնտի հագըլընտա էօյլէ պիւր չիւրիւնէ գա-հիպ օլմագըլըմ, հէմ լէք քիւլիւք պիւր չէյ տիր, վէ հէմտէ, առաւ քէնտիւն զըզ-տըրմագ վէ էլլէնմէք իչիւն սէօլլէմիւն օլուտ-ղուն ալիւքաա տըր, եօխսա պիւր առաւմըն չալսանա թօղունմագ պէնիւմ քէնտի մէպ-տէմէ քիւլիւն մուղայիւր տիր:

Մէճմուա, պէնիւմ միւլթիւն տէրքեա օ-լան խըրմէլթիւրիւն, վէ էհալիւնիւն հիւսի թէվէճիւնիւն կէօրիւնէքտէ հաթիւնտէն գու-տուրմագտա տըր, նասըլ քի պուտուն իս-պաթընը լէք չօգ տէֆա կէօթէրմիւն տիր. վէ ֆիւլաղըտա հաթտ իթաէ ճայիլ տիր. զիւրա, գէվալը պապա Վարդան չուհա լաղըլթտան պէրու եիւքսէք մէվըլարտա կէզմէք արգուսիւնտէ օլուպ, վէ օն պէն սէ-նէտէն պէրու իսէ պօշ պօղաղըզ իլէ նիւս-լէլէրիւնի տօլտուրմագտա, վէ նիւն պու-տալար տախի քէնտույէ իիւրաա վէ Ա-րիստոտէլ սըֆաթը վիւրմէքտէ իքէն, պըրա-գալմ տէվիլէ վէ միւլթիւն թարաֆընտան, սէօլլէտիւրիւնէ գէրրէճէ էհալիւնիւն վէ-թիւմտիկիւն, պիւրաթ քէնտի գըսը իչիւն-տէ տախի մէրտուտ պիւր հալտէ մէթրուք պուլունմագտա, վէ եալսը քէօյլէսիւնտէ միւնտէր գազալէլիւնիւն միւլթէսէլիւն օլ-մագտա տըր:

Վալա գէվալը պապա Վարդան վալա, պագալըմըն չու միւլթիւն հաթէօլլէլիւն-նէ, սէնիւն նասիսաթլարընա մուղայիւր օլա-րագ, բաթիւքիսանէլիւն իրաա մէսարիֆիսի փանոսեանա իհալէ իթիւքտէն, վէ ֆիւրիւն տախի իւնտէսիւնէ վէրտիքտէն պաշը, րու-հանի վէ ճիւսմանի հէր սընըք քէնտի հաթիւ-նէթիւն տախի հէր կիւն իսապէր իտէրէքա-նը թէլիւք, վէ քէնտույի լէզիւ իլլէմէք-տէ տիր:

Տուր Մէճմուա տուր, սապր իլէ գօրուգ հէվալ օլուր, վէ տուլթ եարաղըտա աթ-լաա, պիւրաղ տանա սապր իլլէ, իչիւթիւնի-մէ կէօրէ շառունեան հագրէթիւրի թարա-ֆընտան փարա հագրէթիւրիւնէ պիւր գըթա իլթիւմանա մէ թալիւրիւն, պաշը գաթլար հագըլընտա օլուտու միսիլու, սէնիւն իլլէն տախի պիւր գըթա նըլան իսթէլիւնէք, վէ ճիւզիլթիւք պապընտա գուհուրա կէլմիւն օ-լան գայրէթիւրիւնէ պիւր միւքեաթաթ օլմագ իւզրէ սանա վէրիւնէք իմիւն:

Յօթու, Մէճմուանըն մէզքիւր պա-սընտա օլան պիւր իսուտու, նէ տէրսիւն, քէք թէնաճիւպէ չաեան տէլիւ մի տիր. չէօյլէ քի, կիւնա պէն միւլթիւնտէն ալարըլմ փա-րալար իլէ փարիսի կէլմիւն իմիւն. հալ պու քի, երնէ քէնտիսի, տանա պուտուն չէնտ մահ մուգատտէմ եազտըլը պիւր պահաա, պէնիւմ իչիւն, « չիլիւն ալսըն կիւնալըն էմմա, սէօլլէտիւնիւնէ նէգարէն, « թագ վէ գաւազան » սայէսիւնտէ օթուղ գըլըզ պիւն բոլոր իլէրի աթմըլ տըր » տէմիւն իտի. տի-մէք տիր քի ֆաթիւր մարապետ մաաթէթի պալարընտան պէրու, քէնտի իլթիւքաաթը-նա, պէն պու եօլուլուղուն փարալարընը

պիր գաջ տէֆա հազարլահապիրմիշ խորմ : Պոնտանտա գաթի նազար , Մէճմուա պիր քէրրէ շուշու տախի տէր խաթըր իթմէլի-տիր քի , պէնիմ էվրօրանա օլան պու եօլ-նուլուղուա պիրիճի տէֆա օլմանբայ , իլլա իւշիւնճիւ տէֆա տըր . պէն 1855 սէնէսին-տէ փարիսաէքի , վէ 1862 տէ լօնտրատաքի էքսքօղիսիօնլարը տախի կէօրմիւշիւմ տիւր . վէ օլ վազըթլարտա միլլէթճէ հիշ պիր մէ-մուրիյէթտէ պուլունմատըղմտա մալլիւմ տիւր . հալ պու քի պուլունտան իւշ սէնէ էվ-վէլ հիշ պիր վարամ պուլունմատըղմ մէսէ-լէսինէ կէլինտիքտէ , պէնճէ պէն իթթիխար իտէրիմ քի , քէնտի իթիգատընճա իւշ սէնէ զարֆընտա պու գատար իլէրուլէյիւ , վէ քէնտիսի իսէ կէրի գալմըշ տըր . էմմա , միլլէթին վարասընը չալմագտա իմրիւմ , հաշա . ֆագաթ , վէլէվ էօյլէ տախի օլմուշ օլսա , իթթիխար իտէրիմ , զիրա , հօգգապաղ-լըդ սաեէսինտէ տէօրթ պէշ եիւղ նէֆէր պիշարէկեանը րահաթ իթտիրտիքտէն պաշ-գա , էվրօրանա սէյեահաթա տախի չըգա-պիրմիշիւմ տիր . էվլէթ , պու տախի պիր հիւ-նէրտիր : Մէճմուա պէնիմ ալէյիմտէ պուլ-տան պիւլիւք պիր վատթիլունու իրթիքեապ իտէմէղ իտի . իթմիշ պիթիւրմիշ , թէշէք-քիւր իտէրիմ . լաքին , եազըդ քի բէք կիւ գալմըշ տըր . չիւնքի , էլէր նիլէթի միլլէ-թէ խըտմէթ իթմէքիլի , քէնտի զիւլմիւն-ճէ , չալմագ , վէ էհալինին վարասընը « մուխաթարատան » վիդայէ իթմէք իտի ի-սէ , պէն օրտտա իքէն եազմալը , վէ պէ-նիմ պու եօլնուլուղուա մանի օլապիրմէլի իտի . եօխսա պէն չըգտըգտան սօնրա պու-նու խապէր վիրմէքիլիք , պօշա հարհարըղ-տան պաշգա պիր չէլ տէյիլ տիր :

Միւրատըմ հէմ Մէճմուա իլէ էյլէնմէք , վէ հէմտէ հէմէֆըրարլարը օլան պէտիսա-լարա պիր ճէվապ վէրմիշ օլմագ օլտուղուն-տան , պահսըմը պիրազ տահա ուղատարազ շուշու տախի խապէր վէրիրիմ քի , պէն մէպտէմին սահիպիլիմ , էվլէթ պէն՝յահմա-նաղրուլիլունու համիլէրինտէնիմ վէ միլլէթճէ մէմուրիյէթլէրին պատիհալա օլմաշնա գարչընըմ , վէ պու ճիւմէ իլէ տախի պէն բարասըղ խըտմէթ իթմէքտէյիմ . չէօյլէ քի . էսկի ուսուլ , վէ էսկի էֆքեար թէմէլիւնէ պիր գաղմա վուրարագ , եէնի ուսուլ վէ եէ-նի էֆքեարըն մէլիլէսինի կէօթէրմէք իչին , իտտասընա , հատտէն զիւստէ կիւճ վէ ազըր պիր մէմուրիյէթի տէր իւնտէ իթմի-շիւմ տիր :

Վէ իշթէ պէնիմ էն պէօյիւք ֆէտա-քեարլըղմ վէ իթթիխարըմտա պու պապտէ տիր . չիւնքի պէօյլէ պիր մէմուրիյէթ իչին այտա էն ազը օն պին զուրուշ ալմագլըղմ լաղըմ կէլիր իքէն , պիր բարա ալմագլըղմ , հէմ չալմագտա , վէ հէմտէ չալմագլըղմ վէ չալտըմագլըղմ խըտմէթ իթմէքիլիլին , վէ էհալինին էմիլիյէթ վէ հիւսնի թէվէճճիւ-հինի գաղանմագլըղմ եօլունու կէօթէր-մէքտէյիմ . տիմէք տիր քի պէն միլլէթէ այ-տա օն պին զուրուշ պախշ իթմէքտէյիմ . հալ պու քի , պուլունտա գարչընք հիւսապ-աղք վարա գաղանմագտանըմ . եանի , հէք քէստէն մէմուրիյէթ , թէշէքքիւր վէ տուա իշիթմէքտէյիմ :

Իմտի , թէքրարէն խապէր վէրիրիմ քի , էկէր միլլէթիմիւր , տալիրէյի մէտէնիյէթաէ տարմ ալմագ իսթէր իսէ , իտարէ տէնիլէն շէյի պիլիր ատամլար արամալը , առա վա-րա էսիրկէմէյիւյ մրգտարի քիֆայէտէ ալ-լըղլար վիրմէլի , էսկի վէ պաթըլ իթիգատ ուսուլ վէ ատէտ ու թապիեաթլարտան վազ կէշմէլի , վէ Մէճմուա կիպի զազէթլարըն գօճա գարը մասալլարընտան քեամիլէն սա-զընմալը տըր :

ԿԱՐԱՊԵՏ . 8 . ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

ԱՍՐԵՄԵՋԸՆ ՄԱՍԲԷԼԻ ԱԶԻԶԼԵՐԻ

Վ Ե

ՏԻՎԱՆԷԼԵՐ ԻԼԻ ՏԻՆՍԻԶԼԵՐԻ

Ե Ա Ռ Օ Տ

ՍՕՅՈՒԼՈՒՂՈՒՆ ԳՈՐԳԱՆԼԱՐԸ

Պէյ-օղլունտա թէքքէնին գարչընըն-տա քիթապճըր Մ . Վիլի 478 նումէրօ-լու մաղադարնտա , վէ իսթանպօտա Մահմուտ բաշատա ֆիւրքճիւ խանըն գարչընտա , քիթապճըր Գաֆաթեանըն տիւքքեանընտա , Տիլան եօլու Սգճու-լար պաշընտաքի քէպապճըր տիւքքեանըն գարչընտա , թիւթիւնճիւ հաճի վար-գերէս աղա Տէմիրգարուլունանըն նիւ-մէրօ 22 տիւքքեանընտա 10 ար դուրուշա սաթըլմագտա տըր :

ՎԻԵՆՆԱ ԲԻՍԷԳՈՒԱՐԸ

Ալթըրիա տէվէթի թարաֆընտան թէ-էմին օլունմուշ օլտուղու հալտէ , Վի-էնանըն հէր նէվի բիանգօ ագսիօնլարը վէ բրօմէսլէրի Գալաթտա Գօմիսիօն խա-նը գարուսու եանընտա Նօ . 8 միւսիւ Տ . Գօրիչօնէր մաղադարնտա ֆիւրու խթ օլունմագտա տըր :

Մէրչուլ Մ . Գօրիչօնէրին հիշ պիր քիմէ իլէ շէրիլիլի օլմանբայ , վէ սաթ-լըղ պիլէթլէր իւղէրինտէ (օթանթի-սիթէ կարանթի բաւ Տ . Գօրիչօնէր խան միւնիսիբալ Նօ . 8 կալաթա Գօմիսիան-թիլիօրլը) եանի գալպ օլմանաճաղը Տ . Գօրիչօնէր թարաֆընտան թէէմին գը-լընմըշ մանասընտա պիր եէշիլ պէյպա մէօհիւր պասըմըշ տըր , վէ հէր պիլէթ նիւմէրօ իլէ գայտ օլունմուշ օլտուղուն-տան , մէօհիւրիւղ վէ գայտ օլունմա-մըշ պիլէթլէրի քէնտի մաղադարնտան չըգմըշ կիպի թանըմաեաճաղընը խասսէ-թէն իլան խտէր :

Աւա իւզիւմ լաղըսը օլարագ էհվէն ֆիւթիլէ շու աթիաէքի մահէլէրտէ սա-թըլմագտա տըր :

Գալաթտա լուսաւորիչ քիլիսէսի գարչընընտա Միւհէնտիսեան թապիա-նէսի պաղ չէսինտէ :

Գատը-քէօյիլունտէ վարդերէս աղանըն գաղինսուլունտա ,

Իւսկիւտարտա մէգարլըգ պու ընունտա Աթա պէյին գաղինսուլունտա ,

Սարր-եար Եէնի մահալէտէ Պէրպէր ուսթա վասիլին տիւքքեանընտա ,

Լանկատա Ն . 49 Բուլար ընկէ-րուլիւնուն քեարիլի գաղինսուլունտա ,

Եէնի գաբու սանտըգ պուլունտա հաճի Յուսիկին տիւքքեանընտա ,

Պէշիլթաշ Եէնի մահէլէտէ Ահմէտ պէյին կաղինսուլունտա ,

Իլիմօն իսկէլէսինտէ Եիւքսէք գաղի-նտա նօմէրօ 15 .

Սամաթիատա Հայկական ընկերութիւ-նու գաղինսուլունտա ,

Պալատտա Արչակունեան ընկերու-թիւն գաղինսուլունտա ,

Գուլգարուտա բաթըրլիսանէ քէօ-չէսինտէ պէպէր Պ . Մանուկուն գա-ղինսուլունտա ,

Ալա ճամիսինտէ Չիլ Պօղոսուն 139 նիւմէրօլու գաղինսուլունտա , իշ պու գա-ղինսուլունտա բաղքտան մատաւ տիւք վէ խա-լիս վիշնէ շուրուպու տախի էհվէն ֆի-տիթա սաեթրմագտա տըր : 22

Եւրոպա կրթեալ ազգային երիտա-սարգ մը , մանաւորապէս Հայերէնի եւ ուլոգին նաեւ Գաղղիերէնի , Պատմու-թեանց , Աշխարհագրութեան եւ թուա-բանութեան գասատուութիւն ընեու պատրաստըլար կիմաշնէ , ազգային վար-ժարանաց մէջ եղեր է , կիւթէ առանձ-նաւորաց տուն :

Փափաքող ք' կրնան իւրա Լէվանթ Հէ-րայտի տպարանին դէմ Սպառլաշեան-ներէն աեղեկութիւն առնուլ : 9

Պէյ-օղլունտա Բուսիա քանչէլէրիտը-նին արգաւանտա Սօֆիալը սօգաղընտա Նօ . 12 խանէտէ , թիւրքճէ , Ֆրանսըղճա , ինկիլիզճէ վէ Էմէնիճէ իսանլարընը թէտ-րիս իտէն քիմէսնէ պու տէֆա տէօրթ եօլ աղղընտա Սամալը Մէսիտ ոօգաղըն-տա 12 նիւմէրօլու խանէլէ նազը օլտու-ղունտան , էլիլիլի մէզլուրէլի թահ-սիլ իթմէք արղուսունտա պուլունան զէ-վաթ պուլունտան պէօյլէ բաղար ախալմը-տան մատա , սաաթ 12 տէն 5է , վէ բա-ղար իրթէսի սուպահընտան մատա , սա-աթ 2 տէն 4է գատար , խանէլի մէզպու-րէ միւրաճաաթ իթմէլէրի , վէ խաթ-նիլիլի հալտէ վիզիթա իլէ տախի տէրս վէրիլէթիլի իլան օլունուր :

ՍՕՇԻՊ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ 8 . ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԷԵՎԱՆԹ ՀԵՐԱԼԵՐԻ ԲԱՊԻԱԼԷՍԻՆԵՐԻ
ԿԵՍ-ՕՂԱՌԱՅ ԵՂԱՌԱ ԵՂԱՅ , ԵՕԵՕՐԱՅ ԱԳՈՒԼԷ
ԳԱՐԵՐԷՐԻ ԳԱՐԵՐԷՐԷՐԱ ԿԱՄԵՐՈ 467 :